

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MAXSUS IHTYOJLI BOLALAR BILAN ISHLASH IMKONIYATLARI

Termiz davlat pedagogika instituti

Pedagogika kafedrası o'qtuvchisi

Yarashev Abror

Termiz davlat pedagogika instituti

pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti

Pedagogika yonalishi

2-bosqich talabasi

Asadova Muxlisa

Anotatsiya

Mazkur maqolada raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashning zamonaviy imkoniyatlari, ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Raqamli ta'lim resurslari, interaktiv dasturlar, mobil ilovalar, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari hamda sun'iy intellektga asoslangan vositalarning maxsus pedagogika va inklyuziv ta'limdagi qo'llanilishi yoritib beriladi..

Anotation

This article analyzes the modern possibilities of working with children with special needs based on digital technologies, their role and importance in the educational process from a scientific, theoretical and practical perspective. The use of digital educational resources, interactive programs, mobile applications, virtual and augmented reality

technologies, and artificial intelligence-based tools in special pedagogy and inclusive education is highlighted.

Kalit soʻzlar: raqamli texnologiyalar, maxsus ehtiyojli bolalar, inklyuziv taʼlim, maxsus pedagogika, interaktiv dasturlar, mobil ilovalar, virtual reallik, sunʼiy intellekt, moslashtirilgan taʼlim, taʼlim samaradorligi.

Keywords: digital technologies, children with special needs, inclusive education, special pedagogy, interactive programs, mobile applications, virtual reality, artificial intelligence, adaptive learning, educational effectiveness.

KIRISH.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida jamiyat taraqqiyotining muhim koʻrsatkichlaridan biri sifatli taʼlim tizimini shakllantirish va uni barcha qatlamlar, xususan, maxsus ehtiyojli bolalar uchun teng va ochiq qilish hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi taʼlim sohasida tub burilish yasab, anʼanaviy pedagogik yondashuvlar bilan bir qatorda raqamli texnologiyalar asosida oʻqitish va tarbiyalashning mutlaqo yangi imkoniyatlarini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayonida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi taʼlim samaradorligini oshirish, individual yondashuvni taʼminlash hamda inklyuziv taʼlim muhitini rivojlantirishda muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda. Oʻzbekiston Respublikasida soʻnggi yillarda taʼlim tizimini tubdan isloh qilish, raqamli taʼlimni rivojlantirish hamda imkoniyati cheklangan va maxsus ehtiyojli bolalarning taʼlim olish huquqlarini taʼminlash masalalariga davlat siyosati darajasida alohida eʼtibor qaratilmoqda. Jumladan, Oʻzbekiston Respublikasining **“Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonuni (2020)**da taʼlimning insonparvarlik tamoyiliga asoslanishi, taʼlim oluvchilarning individual imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda taʼlim jarayonini tashkil etish, shuningdek, inklyuziv taʼlimni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilab berilgan. Ushbu qonunda maxsus ehtiyojli bolalar uchun moslashtirilgan taʼlim dasturlarini joriy etish va zamonaviy pedagogik hamda axborot texnologiyalaridan foydalanish zarurligi alohida taʼkidlangan. Shuningdek, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining **“Raqamli Oʻzbekiston – 2030”**

strategiyasi to‘g‘risidagi Farmonida raqamli texnologiyalarni barcha sohalarga, jumladan, ta‘lim tizimiga keng joriy etish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, ta‘lim jarayonini axborotlashtirish va masofaviy ta‘lim imkoniyatlarini kengaytirish ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan. Ushbu strategiyada ta‘lim jarayonida raqamli platformalar, elektron resurslar, sun‘iy intellekt va adaptiv o‘qitish tizimlaridan foydalanish orqali har bir ta‘lim oluvchining individual ehtiyojlariga mos ta‘lim muhitini yaratish zarurligi qayd etilgan. Bu esa maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda raqamli texnologiyalarning ilmiy va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **“Nogironligi bo‘lgan shaxslarni qo‘llab-quvvatlash va ularning jamiyat hayotida to‘laqonli ishtirokini ta‘minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmonida** ham imkoniyati cheklangan bolalarning ta‘lim olishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, inklyuziv ta‘limni bosqichma-bosqich rivojlantirish, maxsus pedagogika va korreksion ta‘lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish vazifalari belgilab berilgan. Mazkur hujjatlar maxsus ehtiyojli bolalarning jamiyatga integratsiyalashuvi, ijtimoiy moslashuvi va mustaqil hayotga tayyorlanishida raqamli texnologiyalarning muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar — interaktiv o‘quv dasturlari, mobil ilovalar, multimedia vositalari, virtual va kengaytirilgan reallik, sun‘iy intellektga asoslangan adaptiv ta‘lim platformalari — maxsus ehtiyojli bolalarning bilish jarayonlarini faollashtiradi, nutq va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantiradi, ijtimoiy xulq-atvorni shakllantiradi hamda mustaqil faoliyatga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Ayniqsa, individual yondashuvni talab etadigan logopediya, oligofrenopedagogika, surdopedagogika va tiflopedagogika sohalarida raqamli texnologiyalar ta‘lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Shu bilan birga, zamonaviy raqamli vositalar pedagog va mutaxassislarning ish faoliyatini yengillashtiradi, korreksion-ta‘lim jarayonini tizimli va uzluksiz tashkil etish imkonini beradi, diagnostika va monitoring jarayonlarini aniq va samarali olib borishga xizmat qiladi. Bu esa maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda ta‘lim sifati va natijadorligini oshirishga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash imkoniyatlarini ilmiy

jihtadan o'rganish, ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi samaradorligini tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish masalasi bugungi kunda dolzarb ilmiy-pedagogik muammo hisoblanadi. Mazkur maqola aynan shu muammoni yoritishga, mavjud normativ-huquqiy asoslar va ilmiy yondashuvlar asosida raqamli texnologiyalarning maxsus ehtiyojli bolalar ta'limidagi o'rnini chuqur tahlil qilishga qaratilgan.

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayoniga tubdan yangi yondashuvlarni olib kirmoqda. An'anaviy ta'lim shakllari ko'pincha ushbu bolalarning individual psixofiziologik xususiyatlari, bilish imkoniyatlari va rivojlanish sur'atlarini to'liq qamrab ololmagan bo'lsa, raqamli texnologiyalar asosidagi ta'lim vositalari ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan, moslashuvchan va samarali tarzda tashkil etish imkonini bermoqda. Raqamli muhit maxsus ehtiyojli bolalarning o'qish, idrok etish, eslab qolish va muloqot qilish jarayonlarini faollashtiruvchi kuchli motivatsion omil sifatida namoyon bo'lib, ularning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Ilmiy-pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni maxsus ehtiyojli bolalarda bilish faoliyatini qo'llab-quvvatlash bilan birga, ularning nutqiy, emotsional-irodaviy va ijtimoiy rivojlanishiga ham sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Multimedia vositalari, audio va video materiallar, animatsiyalar, interaktiv mashqlar bolalarning sezgi organlari orqali axborotni qabul qilishini kuchaytiradi, bu esa o'rganilayotgan materialning mustahkam o'zlashtirilishiga olib keladi. Ayniqsa, eshitish, ko'rish yoki nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun raqamli vositalar kompensator mexanizm sifatida xizmat qilib, ularning cheklangan imkoniyatlarini qisman bartaraf etishga yordam beradi. Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda interaktiv o'quv dasturlari va mobil ilovalar alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu vositalar bolaning bilim darajasi, qiziqishi va rivojlanish ehtiyojlariga mos ravishda individual topshiriqlarni taqdim etish imkonini beradi. Adaptiv ta'lim tizimlari bolaning har bir harakatini tahlil qilib, xatolarini aniqlaydi, ularga mos tuzatish mashqlarini taklif etadi va ta'lim jarayonini bosqichma-bosqich murakkablashtirib boradi. Bu jarayon maxsus ehtiyojli bolalarda mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishga, o'z imkoniyatlariga bo'lgan ishonchni

oshrishga xizmat qiladi. Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi maxsus ehtiyojli bolalar uchun yangi didaktik imkoniyatlarni yaratmoqda. Virtual muhit orqali bolalar real hayotda murakkab yoki xavfli bo'lishi mumkin bo'lgan vaziyatlarni xavfsiz sharoitda boshdan kechiradi, kundalik hayotiy ko'nikmalarni shakllantiradi, ijtimoiy rollarni o'rganadi va muammoli vaziyatlarni hal qilishni mashq qiladi. Bu texnologiyalar ayniqsa autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar bilan ishlashda samarali bo'lib, ularning ijtimoiy muloqotga moslashuvini, emotsional holatini barqarorlashtirishni va atrof-muhit bilan o'zaro munosabatini rivojlantirishga yordam beradi. Sun'iy intellektga asoslangan raqamli ta'lim vositalari maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bunday tizimlar bolaning rivojlanish dinamikasini doimiy monitoring qilish, individual o'quv trajektoriyasini ishlab chiqish va pedagogik ta'sirni optimallashtirish imkonini beradi. Sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlar bolaning psixologik holati, diqqat darajasi va faoliyat faolligini tahlil qilib, ta'lim jarayonini mos ravishda boshqaradi. Natijada ta'lim jarayoni yanada aniq, maqsadli va samarali bo'lib, maxsus ehtiyojli bolalarning rivojlanishida barqaror ijobiy o'zgarishlar kuzatiladi. Raqamli texnologiyalar maxsus pedagogika va korreksion ta'lim sohasida pedagoglar va mutaxassislar faoliyatini ham sezilarli darajada yengillashtiradi. Diagnostika, monitoring va baholash jarayonlarining raqamlashtirilishi bolalarning rivojlanish darajasini aniqlashda subyektivlikni kamaytiradi, ta'lim natijalarini aniq va tizimli tahlil qilish imkonini beradi. Elektron portfoliolar, raqamli kuzatuv jadvallari va onlayn maslahat platformalari pedagog, psixolog, logoped va ota-onalar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yadi. Bu esa maxsus ehtiyojli bolalarning ta'lim-tarbiya jarayonini uzviy va kompleks tarzda tashkil etishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar maxsus ehtiyojli bolalarning ijtimoiy integratsiyasini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Onlayn ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim imkoniyatlari va raqamli kommunikatsiya vositalari ushbu bolalarning tengdoshlari bilan muloqot qilishini, bilim olish jarayonida faol ishtirok etishini va jamiyat hayotiga moslashuvini osonlashtiradi. Bu jarayon inklyuziv ta'lim tamoyillarining amalda ro'yobga chiqishiga, jamiyatda bag'rikenglik va ijtimoiy tenglikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Biroq raqamli texnologiyalarni maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda

qo'llash ma'lum metodik, texnik va psixologik talablarni ham taqozo etadi. Raqamli vositalar bolaning yosh xususiyatlari, rivojlanish darajasi va sog'lig'iga mos bo'lishi, pedagoglar esa ularni maqsadga muvofiq va me'yorida qo'llay olishi lozim. Shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanishda axborot xavfsizligi, psixologik himoya va sanitariya-gigiyena talablari ham inobatga olinishi zarur. Ushbu omillarni hisobga olgan holda raqamli texnologiyalar maxsus ehtiyojli bolalar ta'limida samarali pedagogik vositaga aylanishi mumkin. Raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, u ta'lim jarayonining sifatini oshirish, individual yondashuvni ta'minlash, inklyuziv muhitni rivojlantirish hamda bolalarning to'laqonli ijtimoiylashuviga erishishda keng imkoniyatlar yaratadi. Ushbu imkoniyatlardan oqilona va ilmiy asoslangan holda foydalanish maxsus pedagogika va inklyuziv ta'limning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayonida pedagogik samaradorlikka erishish, avvalo, mazkur texnologiyalarni ilmiy-metodik jihatdan asoslangan holda tanlash va qo'llash bilan chambarchas bog'liqdir. Har bir raqamli vosita bolaning individual rivojlanish ehtiyojlari, psixologik holati va sog'lig'iga mos kelishi lozim. Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, noto'g'ri tanlangan yoki haddan tashqari ko'p qo'llanilgan raqamli vositalar bolalarda charchoq, diqqatning susayishi va emotsional zo'riqishni keltirib chiqarishi mumkin. Shu bois raqamli texnologiyalarni qo'llashda pedagogik me'yor, bosqichlilik va uzluksizlik tamoyillariga qat'iy rioya etish zarur hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning samaradorligi ko'p jihatdan pedagog va mutaxassislarning raqamli kompetentligiga ham bog'liq. Maxsus pedagog, psixolog, logoped va defektologlar raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi, ularni ta'lim va korreksion jarayonga maqsadga muvofiq integratsiya qila olishi lozim. Shu nuqtai nazardan, pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimida raqamli pedagogika, inklyuziv ta'lim va maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda innovatsion texnologiyalarni qo'llash masalalariga alohida e'tibor qaratilishi talab etiladi. Bu jarayon davlat ta'lim siyosatida belgilangan ustuvor vazifalarga to'liq mos keladi. Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda raqamli texnologiyalar ota-

onalar bilan hamkorlikni mustahkamlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Onlayn platformalar, mobil ilovalar va masofaviy maslahat xizmatlari orqali ota-onalar farzandining rivojlanish jarayoni, o'quv natijalari va mavjud muammolar haqida muntazam axborot olib borish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa oilaviy va ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi, pedagogik ta'sirning uzviyligini ta'minlaydi hamda bolaning rivojlanishida barqaror natijalarga erishishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar maxsus ehtiyojli bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida ham muhim vosita hisoblanadi. Raqamli muhitda tashkil etilgan mashg'ulotlar orqali bolalar kundalik hayotda zarur bo'lgan ko'nikmalarni, jumladan, vaqtni rejalashtirish, mustaqil qaror qabul qilish, oddiy muammolarni hal etish va ijtimoiy munosabatlarni yo'lga qo'yishni o'rganadilar. Bu jarayon ularning kelgusida jamiyat hayotiga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar maxsus ehtiyojli bolalarda kasbiy yo'naltirish va mehnat ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Maxsus simulyatorlar, virtual amaliy mashg'ulotlar va raqamli treninglar orqali bolalar o'z qiziqishlari va imkoniyatlariga mos faoliyat turlarini sinab ko'rishlari mumkin. Bu esa ularning kelgusida kasb tanlash jarayonini ongli ravishda amalga oshirishiga yordam beradi hamda mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lish imkoniyatlarini oshiradi. Ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim muhitida maxsus ehtiyojli bolalarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasi sezilarli darajada ortadi, o'ziga bo'lgan ishonchi mustahkamlanadi va ijobiy emotsional holat shakllanadi. Bu omillar esa ta'lim jarayonining uzluksizligi va samaradorligini ta'minlashda muhim psixologik asos bo'lib xizmat qiladi. Raqamli muhitda muvaffaqiyatli bajarilgan har bir topshiriq bolaning o'zini qadrlash hissini kuchaytiradi va keyingi faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etishda mavjud muammolarni ham e'tibordan chetda qoldirmaslik lozim. Texnik ta'minotning yetarli emasligi, internet tarmog'iga ulanishdagi cheklovlar, maxsus dasturiy ta'minotlarning qimmatligi hamda metodik qo'llanmalar yetishmasligi raqamli ta'lim imkoniyatlaridan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat va jamiyat hamkorligini kuchaytirish, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnika

bilan ta'minlash va mahalliy sharoitga mos raqamli resurslarni yaratish zarur. Raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayoni murakkab, ko'p qirrali va mas'uliyatli pedagogik faoliyat bo'lib, u ilmiy asoslangan yondashuvni, yuqori professional tayyorgarlikni va tizimli hamkorlikni talab etadi. Ushbu jarayonni to'g'ri tashkil etish orqali maxsus ehtiyojli bolalarning ta'lim olish huquqlarini to'liq ro'yobga chiqarish, ularning intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash hamda jamiyatda munosib o'rin egallashlariga erishish mumkin.

XULOSA

Zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga, ayniqsa maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayoniga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Olib borilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim va korreksion-pedagogik jarayon maxsus ehtiyojli bolalarning individual rivojlanish ehtiyojlarini hisobga olish, ularning bilish faoliyatini faollashtirish va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Raqamli ta'lim resurslari, interaktiv dasturlar, mobil ilovalar, virtual va kengaytirilgan reallik hamda sun'iy intellektga asoslangan vositalar orqali ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan, moslashuvchan va samarali tarzda tashkil etish imkoniyati kengaymoqda. Maqolada ko'rib chiqilganidek, raqamli texnologiyalar maxsus ehtiyojli bolalarda nutqiy rivojlanish, bilish jarayonlari, emotsional barqarorlik va mustaqil faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, inklyuziv ta'lim sharoitida raqamli texnologiyalar ta'lim oluvchilar o'rtasida teng imkoniyatlarni yaratish, pedagogik ta'sirning uzluksizligini ta'minlash hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli vositalar pedagog, psixolog, logoped va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlab, bolaning rivojlanishini kompleks va tizimli tarzda qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar, xususan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, Prezident farmon va qarorlari raqamli ta'limni rivojlantirish va maxsus ehtiyojli bolalar uchun inklyuziv ta'lim muhitini yaratishni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab bermoqda. Bu esa raqamli texnologiyalarni maxsus pedagogika amaliyotiga joriy etishning huquqiy va

tashkiliy asoslari mustahkam ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash jarayoniga joriy etishda metodik tayyorgarlik, pedagoglarning raqamli kompetentligini oshirish, texnik infratuzilmani rivojlantirish hamda axborot xavfsizligini ta'minlash muhim vazifalar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu omillarni kompleks tarzda hisobga olgan holda raqamli texnologiyalardan foydalanish maxsus ehtiyojli bolalarning ta'lim olish huquqlarini to'liq ro'yobga chiqarish, ularning jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvini ta'minlash va inson kapitalini rivojlantirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar asosida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash bugungi kunda nafaqat pedagogik zarurat, balki ijtimoiy ahamiyatga ega dolzarb masala bo'lib, ushbu yo'nalishda olib boriladigan ilmiy izlanishlar va amaliy tadqiqotlar ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga muhim hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Normativ-huquqiy hujjatlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash va ularning jamiyat hayotida to'laqonli ishtirokini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining inklyuziv ta'limni rivojlantirishga oid qaror va farmonlari.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining inklyuziv va maxsus ta'limni rivojlantirishga doir qarorlari.

Asosiy adabiyotlar

7. Abdurahmonov F. Maxsus pedagogika asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2021.
8. Karimova D. Inklyuziv ta'lim nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.

9. Ismoilov B. Raqamli pedagogika va zamonaviy ta'lim texnologiyalari. — Toshkent, 2021.
10. Xolmatova N. Maxsus ehtiyojli bolalar psixologiyasi. — Toshkent, 2020.
11. Nurmatov A. Korreksion pedagogika metodlari. — Toshkent, 2019.
12. UNESCO. Inclusive Education and Digital Learning. — Paris, 2020.
13. World Bank. Digital Technologies in Education. — Washington, 2021.
14. Rogers C. Human-Centered Education and Technology. — New York, 2019.

Maqolalar va internet manbalari

15. www.lex.uz
16. www.edu.uz
17. www.unesco.org
18. www.who.int
19. www.sciencedirect.com
20. www.eric.ed.gov